

ЮРІЙ ІВАНОВИЧ КЕРЕЧАННИН

110-річчя від дня народження діяча православного руху на Закарпатті (1904–1975)

Народився Юрій (Георгій) Керечанин 10 квітня 1904 р. в с. Велика Чингава (нині Боржавське Виноградівського р-ну). У випісці із метрики вказано, що батьками народженого були Іван Керечанин (46 років) та Поліна (за іншими даними Марія) Кормош (40 років). Згідно з документом про сімейний стан у родині було шестеро дітей: Іван, Петро, Юрій, Анна, Марія, Терезія. Початкову освіту Юрій Керечанин здобув у рідному селі (1910–1914). Як здібного учня, вчителі рекомендували його для продовження навчання в Мукачівській горожанській школі (1914–1918). 23 вересня 1922 р. Ю. Керечанин склав приватний іспит за шкільну програму 8 класу та отримав на руки відповідне свідоцтво. Влітку 1923 р. юнак вступив послушником до Спасо-Преображенського (Фаворського) скиту в с. Терєбля (нині Тячівського р-ну Закарпатської обл.) У чернечій обителі він під керівництвом ігумена Іова (Войтишин) виконував різні послушання. 20 жовтня 1924 р. з благословення преосвященного Досифея, єпископа Нішського і Карпаторуського, делегата Сербської Православної Патріархії, він прийняв постриг з іменем Веніамін.

У 1925–1926 рр. Веніамін відбував дійсну військову службу в чехословацькій армії: Служив у своїй роті 19-го піхотного полку у м. Мукачєво. У зв'язку з тим, що на Підкарпатській Русі не було своїх духовних освітніх закладів, закарпатці здобували богословські знання в Сербії. У 1926–1928 рр. Веніамін навчався в чернечій школі в Раковці. 24 серпня 1928 р. за підписом голови установчої ради школи проф. Афанасія Поповича та єпископа Митрофана він отримав атестат-упевнення про закінчення навчання.

6 січня 1928 р. в м. Хуст єпископ Серафим (Іванович) рукоположив Веніаміна в сан диякона. 8 січня 1928 р. в Свято-Миколаївському чоловічому монастирі він прийняв сан ієромонаха. 20 грудня 1928 р. Полє Тячівського округу. У листопаді 1929 р. ієромонах Веніамін був слухачем курсів першої медичної допомоги, які вгаштувало

Червоного Хреста. Головним ініціатором проведення Товариство серед православного духовенства було чеське міністерство навчання серед дияконів та фізичного виховання. У тому ж році (29 грудня) в об'їдній монастиря Савва (Андрашко) призначив ієромонаха (я) ігумен монастиря Свято-Вознесенської церкви Веніаміна (Керечанина) настоятелем Свято-Вознесенської церкви в с. Терєбля. Через переведення о. Савви (Андрашка) до Дулова та інших причин, братія скиту вирішила обрати своїм настоятелем ієромонаха Веніаміна. З 1930 р. о. Веніамін став незмінним настоятелем Терєблянської чернечої чоловічої громади.

Ще на весні 1929 р. православна громада с. Терєблі розпочала будівництво храму. Роботи були завершені весною 1931 р. На свято Вознесіння Христового 1931 р. ієромонах Веніамін, з дозволу єпархіальної влади, освятив церкву споруду. За новоствореного настоятеля ченці почали розширяти свою земельну власність. У приватних архівах нами виявлені документи на купівлю-продаж землі між монастирем, у особі його настоятеля о. Веніаміна та селянами с. Терєбля (В. Несухом), Руського Поля (М. Поповичем, М. Цьокою). Зокрема, значно розширилася площа монастирських угідь на горі "Тяїші". У 1931 р. до скиту вступило кілька нових послушників. За списком населення від 15 лютого 1931 р. в обителі проживало 10 чоловік. Ієромонахи – Веніамін, Сергій, Саватій, Савва, Досифей; монахи – Герасим, Варнава; расофорні монахи – Іринеї, Досифей, Йосиф.

Щоб упорядкувати життя в скиту, ієромонах Веніамін розробив статут і монастирські правила. 27 липня 1931 р. відбулися збори братії Терєблянського скиту. Порушувалися питання фінансового характеру. Прийняли рішення, щоб ченці допомагали виплатити гроші за придбані земельні ділянки; щоб державна підпора, яку отримують ієромонахи, використовувалася для потреб скиту та послушників. Зважаючи на чисельні звернення православної громади с. Терєбля до різних урядів, 10 червня 1933 р. міністерство шкіль і народної освіти видало розпорядження, за яким приход було систематизовано (узаконено), а ієромонах Веніамін отримав право укладати церковні шлюби. Через три роки – 12 вересня 1936 р. шкільний інспекторат видав розпорядження за №1586/36, за яким ієромонаху Веніаміну дозволялося викладати Закон Божий в народних школах.

Єпископ Мукачівсько-Прияшівської єпархії систематично проводив пастирсько-богословські курси для духовенства єпархії.

У 1933–1937 рр. на таких курсах проходив навчання й о. Веніамін. Згідно "свідощтва", яке було видано після закінчення курсів, він прослухав та склав іспити з наступних предметів: "1) Свящ. Писаніє Ветхаго и Новаго Завета, 2) Пастырское Богословіє съ Пастырской Аскетикой, 3) Литургика, 4) Гомилетика, 5) Катехетика, 6) Обличительное Богословіє, 7) Церковное право, 8) Гражданское брачное право и веденіє метричь, 9) Письмоводство и администрація, 10) Гігієна и перьяя помощь, 11) Садоводство, 12) Кооперация". У 1937 р. ченці під керівництвом о. Веніаміна розпочали будівництво нової мурованої церкви з п'ятьма банями. У спорудженні церкви чимало допомагали жителі с. Теремля. Вже наступного року церкву було освячено.

Активна діяльність ієромонаха Веніаміна на користь церкви була відзначена єпархіальним керівництвом. 4 липня 1935 р. в Свято-Миколаївському чоловічому монастирі у с. Іза його було нагороджено набедреником. 21 вересня 1940 р. в день Святого Архангела Михайла єпископ Володимир (Раїч) воззів Веніаміна в сан ігумена. Ігумен Веніамін підтримував зв'язки з горою Афон. У його особовій справі виявлено кілька квитанцій про пожертви афонським монастирям. Квитанції датуються червнем-липнем 1936 р. та було видано настоятелем Руської обители св. Іоанна Златоуста Іверського монастиря ієросхимонахом Сімоном; настоятелем Руської спільно житньої обители св. Іоанна Златоуста ієросхимонахом Калістом; настоятелем Руської Голгофо-Роспятської обители ієросхимонахом Тихоном (Калітри); настоятелем Свято-Троїцького Руського скиту ієромонахом Анатолієм.

Зважаючи на широку місіонерську діяльність ігумена Веніаміна, чеський уряд посилив за ним спостереження. У одному із звітів до окружного уряду в Тачеві головний жандарм із Теремлі вказував, останніх виборах є благонадійним та політично пасивним. При соціалістів, яку на Підкарпатській Русі представляла Трудова партія". Прихильність православному духовенству до Трудової партії Русофіла А. Гататка не була дивною у той час, адже саме ця партія намагалася виступати на захист православному руху. Депутати цієї партії І. Цурканович та А. Прокоп у чеському Сенаті постійно виступали з греко-католиками та католиками.

З окупацією Закарпаття угорськими військами у березні 1939 р. православної церкви настали важкі часи. Прагнучи створити в Угорщині автокефальну православну церкву, угорський уряд усунув Підкарпатської Русі сербського єпископа Володимира (Раїча). На його місце був призначений адміністратор Михайло Попов, котрий підпорядковувався юрисдикції Празького архієпископа Савватія (Врабел). Саме за посередництва останнього угорці домогалися канонізації автокефалії від константинопольського патріарха. 10 червня 1940 р. угорські жандарми заарештували ченців Теремляньського монастиря на чолі з ігуменом Веніаміном. У листі до єпархіального управління о. Веніамін (Керечанин) – настоятель монастиря, писав: "Нас зігнали в село в церковний дім. Я був три рази у начальника жандармерії, він ляскає в'язницею. Прошу Вас звернутися із скаргою до уряду в Ужгороді і Хусті, або зразу ж в Будапешт". Мукачівсько-Прайівський єпископ Володимир (Раїч) звернувся у листі за №741/1940 до ретентського комісара Підкарпатської Русі Жигмонта Перені. Повідомивши про ганебні дії жандармів, він підводить підсумок: "Вважаю, що цей проступок є неправильний, просимо взяти під свій захист монастир і вжити заходи, щоб монахи повернулися в обитель". Після арешту о. Веніаміна відправили в м. Дебрецен, де 20 грудня 1941 р. засудили до смертної кари через повішення.

Через брак архівних документів важко встановити, що саме інкримінували о. Веніаміну угорці. За інформацією однієї із газет, його могли заарештувати за підозрою у співпраці з радянськими партизанами. Цю версію частково підтверджують спогади, що були зібрані С. Чоликом-Микундюю. За іншими джерелами – о. Веніамін проводив серед населення антиугорську політику, що й призвело до арешту. У листі секретаря Єпархіального управління І. Солжа на ім'я ігумена Веніаміна від 24 грудня 1941 р. знаходимо окремі фрагменти, що підтверджують вищенаведену думку. У січні 1942 р. о. Веніамін був звільнений. Про це свідчить його звернення до Єпархіального управління від 18 січня 1942 р.

Після визволенням Закарпаття радянською армією у жовтні 1944 р. становище усіх релігійних спільнот у краї змінилося. У радянський період в Теремлянському монастирі проживало від 13 до 30 чоловік. 5 червня 1947 р. о. Веніамін підвищений до сану архієпископа. Його призначили благочинним монастирів Закарпаття.

Незважаючи на тиск з боку Уповноваженого у справах РПЦ, архієпископ Веніамін намагався відстоювати права чернецтва. Цю бажання виконати проти антирелігійної політики влади, проти нього розпочалося цькування у пресі. У квітні 1958 р. в районній газеті Тячівщини "Червона трибуна" була опублікована стаття "Хто такий "Отець Юмін"?". Автор памфлету в аморальній формі характеризував діяльність архієпископа Веніаміна, називаючи його іменем Юмін. Ця стаття викликала обурення як серед православних вірників, так і серед чернецтва. Архієпископ Веніамін (Керечанин) 22 квітня 1958 р. звернувся до голови Ради Міністрів УРСР з листом, у якому відкинув усі звинувачення, оприлюднені у публікації. Він вимагав справедливого ставлення до нього, як до людини та священника. 10 лютого 1960 р. архієпископ написав заяву на ім'я уповноваженого Ради у справах РПЦ при Раді Міністрів УРСР Г. Пінчука. У документі зазначалося, що цькування проти нього в пресі не припиняється, його звинувачують у різних злочинах, які він не робив.

Згідно з рішенням виконкому Тячівської райради від 19 лютого 1959 р. земельна власність монастиря, який очолював о. Веніамін, із площі 4,6 га скорочувалась до 1 га, конфісковані землі подавалися колгоспу «Більшовик». Після закриття скиту в Городиліві та монастиря в с. Іза, ченці з цих обшин були переведені в Теремлюк. У Закарпатській області із більше 20 монастирів та скитів на початку 1960 р. залишилося всього чотири обителі. Серед них жіночі монастирі в Мукачеві, Чуматові, Липчі та чоловічий монастир у Теремлюку. Головним завданням обласної влади було ліквідувати в першу чергу чоловічий монастир у Теремлюку. Отець Веніамін кориснувався беззаперечним авторитетом серед селян Тячівщини, жодні публікації в пресі не змінювали переконань вірників. На початку 1960-го р. архієпископа Веніаміна було заарештовано. Звинувачили настоятеля монастиря у кущеві краденого парафіну. Суд, що відбувся 30 березня 1960 р., засудив Юрія Івановича Керечанина на 1 рік і покарання позбавлення волі в виправно-трудових колоніях. Відбував покарання архієпископ Веніамін у таборі № 40 у м. Київ.

Після арешту архієпископа Веніаміна тимчасовим настоятелем монастиря було призначено ігумена Іова (Кундрия) (канонізований УПЦ у 2008 р.). Братсько монастиря було написано кілька листів-прохань до Патріарха всієї Русі Алексія I, єпархіальних та

державних урядів. Монахів підтримували також місцеві жителі. На початку 1961 р. за підписом 97 жителів с. Теремлюк Тячівського району було відправлено листа голові президії Верховної Ради СРСР К. Ворошилову. У зверненні підписанти виступали проти закриття монастиря та підкреслювали, що монастир відіграє значну роль у житті сільської громади. Не зважаючи на протести громадськості 28 березня 1961 р. Закарпатська обласна рада прийняла рішення про закриття монастиря.

Після повернення з в'язниці у 1961–1962 рр. архієпископ Веніамін працював на приході в с. Широкий Луг Тячівського району, у зв'язку з численними зверненнями селян, його переводять у 1962 р. до Теремлюка. До Свято-Вознесенського храму потяглися вірники. Архієпископ Веніамін допомагав вірникам молитвою, умів "виганяти бісів", лікувати худобу. За рекомендацією архієпископа змогли вступити до семінарії та академії чимало хлопців із Закарпаття. Помер архієпископ Веніамін 29 березня 1975 р. Чин похорону відправив секретар Єпархіального управління, протодієрей Миколай Логойда у співслужінні більше 50 священників монахів.

ЮРІЙ ДАНИЛЕЦЬ

Джерельні приписи:

1. Чопик-Микунда, С. І. Архієпископ Веніамін: короткий життєпис архієпископа Веніаміна (Керечанина) / Степан Іванович Чопик-Микунда. Хуст: Вид-во ТОВ "100% реклама", [2004]. – 28 с.: фото.

2. Чопик-Микунда, С. Спасо-Преображенський чоловічий монастир біля села Теремлюк (1921–2001) / С. Чопик-Микунда. – Ужгород: Гражда, 2007.

3. Данилець, Ю. Архієпископ Веніамін (Керечанин) / Ю. Данилець // Спогади та Подвиги Православної Церкви на Закарпатті в ХХ ст. / авт. кол.: Ю. Данилець (голова авт. кол.), архієпископ Федор (Мамасуєв) [та ін.]. – Ужгород, 2011. – С. 54–69.

4. Данилець, Ю. Православні монастирі в Теремлюку та Чуматові: соціально-економічний та конфесійний аспект / Ю. Данилець // Науковий вісник Ужгородського університету: сер. Історія. – 2006. – Вип. 16. – С. 46–53.

5. Вечная память почившим [Георгій (Керечанин), єпархієпископ, Мукачевська єпархія] // Журнал Московской Патриархии. – 1976. – № 2. – С. 26–27.

6. Гірський, З. Хто такий "Отець Юмин?" / З. Гірський // Червона трибуна. – 1958. – 20 квіт. – С. 4.
7. Данилець, Ю. Архімандрит Веніамін (Керечанин) : [життя та діяльність] / Юрій Данилець // Живой родник. – 2009. – № 3-4 (67-68). – С. 46-49. : фото. ; Живой родник. – 2009. – № 5-6 (69-70). – С. 42-45. : фото.
8. Чопик-Микунда, С. Архімандрит Веніамін / С. Чопик-Микунда // Срібна Земля. – 2003. – 5 квіт. – С. 14.

КВІТЕНЬ: 10

ОЛЕКСАНДР ПАЛАТАШ

95-річчя від дня народження громадського діяча,
мемуариста (нар. 1919)

Олександр Палаташ народився в с. Заріччя на Іршавщині в селянській родині. Закінчив горожанську школу у Білках. Вчився у Мукачівській торговельній академії, де сформувався його український світогляд. Був активним пластуном. Після угорської окупації Мукачєва академію перевели до Сваляви. З 3 по 9 листопада О. Палаташ разом з однокурсниками здійснювали евакуацію академії. Залишив її мукачівське приміщення останнім – разом зі своїми друзями-студентами Федором Габрином, Михайлом Габовдою, Петром Стерчом, Юрком Бандусяком, Василем Кобриним, Іваном Романцем та ще кількома, чиї прізвища не запам'ятав: "Перед тим, як остаточно залишити Торговельну Академію, наші милі і любі дівчата старанно й начисто прибрали класи, помили підлоги, протерли вікна". Аби не лишати ворогові такий лад, хлопці почали трошити парти, бити вікна, нівечити сантехніку. Їх схопили мадярони і вишикували у дворі перед академією на розстріл, котрим командував якийсь білоемігрант у чорній сорочці. В останній момент з'явилося кілька чеських солдатів, які автоматними чергами розігнали чорносорочечників. Хлопці же знесилено опустилися на сходи академії і їх розібрав істеричний сміх. Далі був поїзд, в якому О. Палаташ знепритомнів. У Виноградіві його винесли з вагона і дали знати батькам у Заріччя. З ліжка він піднявся тільки через два тижні, після чого відновив навчання у Сваляві.